

matematiku, cizí jazyk, přírodovědné předměty a společenskovední předměty),⁴¹ učitelů s různou délkou praxe (v dělení do 4 let, 5–9 let, 10–19 let a 20 a více let) a učitelů s různou mírou účasti v aktivitách dalšího profesního vzdělávání.⁴² Analytická část bude zakončena ověřením souvislostí mezi přesvědčením učitelů a využíváním výukových postupů.

3.2.1 Přesvědčení učitelů o výuce

V šetření TALIS je přesvědčení učitelů věnována pozornost v souvislosti s jejich výukovými postupy. Prostřednictvím dotazníku pro učitele bylo konkrétně zkoumáno pro-konstruktivistické přesvědčení učitelů. Učitelé měli na škále od 1 (rozhodně nesouhlasím) do 4 (rozhodně souhlasím) vyjádřit míru svého souhlasu s těmito tvrzeními: (1) mou úlohou učitele je usnadnit žákům jejich vlastní hledání odpovědí na otázky; (2) žáci se nejlépe učí tím, že sami hledají řešení problémů; (3) žáci by měli mít možnost pokoušet se sami hledat řešení praktických problémů dříve, než jim učitel řešení ukáže; (4) procesy přemýšlení a uvažování jsou důležitější než konkrétní obsah kurikula.⁴³

V ČR s uvedenými výroky souhlasilo nebo rozhodně souhlasilo 87–96 % učitelů (viz [Národní zprávu](#), s. 40). Jejich odpovědi však mohou být poněkud zkreslené tím, že dotazník pro učitele v šetření TALIS 2013, na rozdíl od dotazníku v první vlně tohoto šetření v roce 2008, neobsahoval položky vyjadřující tzv. tradiční přesvědčení o výuce. Svou roli také mohl hrát tzv. efekt sociální žádoucnosti. Ve srovnání s jinými zeměmi je ovšem pro-konstruktivistické přesvědčení učitelů v ČR mírně podprůměrné. Oproti mezinárodnímu průměru jsou v ČR méně zastoupeni učitelé, kteří s uvedenými výroky rozhodně souhlasí.

V [tabulce č. 3.1](#) je porovnána míra pro-konstruktivistického přesvědčení u různých skupin učitelů. Pro porovnání byl použit mezinárodní index pro-konstruktivistického přesvědčení sestavený mezinárodním konsorciem TALIS z výše popsaných dotazníkových položek tak, aby hodnota 10 odpovídala na čtyřstupňové škále souhlasu hodnotě 2,5; směrodatná odchylka indexu je 2. Průměrná hodnota indexu v ČR je 12,79. Mezinárodní průměr je 12,94, což je statisticky významně více. Kromě základních charakteristik učitelů je jako jedna z třídících hledisek použita míra účasti v dalším profesním vzdělávání. Ta je vyjádřena nejprve jednoduchou proměnnou udávající prostou účast či neúčast v jakékoli aktivitě dalšího profesního vzdělávání či rozvoje během 12 měsíců bezprostředně před sběrem dat. V posledním řádku tabulky je pak použita proměnná indikující formu dalšího profesního vzdělávání a rozvoje prostřednictvím počtu tzv. efektivních prvků ve vzdělávacích aktivitách, které učitel během posledních 12 měsíců absolvoval. K takovým prvkům, jež podle dosavadních poznatků zvyšují efektivitu dalšího vzdělávání učitelů ([OECD, 2013](#), s. 25), patří (1) účast skupiny kolegů ze stejné školy nebo se

⁴¹ Vyučovaný předmět byl určen na základě dotazníkové otázky zjišťující, do které předmětové kategorie spadala vyučovací hodina ve vybrané třídě ([dotazník pro učitele](#), otázka č. 37, dotazník je možné stáhnout spolu s daty pod odkazem ve složce „TALIS2013_učitelé“). Výběr třídy byl v dotazníku předepsán. Učitelé měli podat charakteristiku této třídy a poté uvést, jaké vyučovací postupy a způsoby hodnocení ve třídě využívají. Pro potřeby této kapitoly je daný způsob rozlišení vyučovaných předmětů přesnější než jejich určování z odpovědí učitelů na obecněji formulovanou otázku, které předměty v tomto školním roce vyučují (tato otázka byla pro rozlišení předmětu použita v jiných kapitolách).

⁴² Tematikou dalšího profesního vzdělávání učitelů se podrobněji zabývá [kapitola 4](#). V této kapitole jsou použity vybrané proměnné charakterizující účast učitelů v aktivitách dalšího vzdělávání pro analýzu vztahů mezi dalším profesním vzděláváním a výukovou praxí ve třídách.

⁴³ Viz [dotazník pro učitele](#), otázka č. 32 (dotazník je pod odkazem ve složce „TALIS2013_učitelé“).